

ratione qua ad speciem pertinent, sed etiam inquantum sunt personales actus.

Hinc est quod licet divinæ providentiæ omnia subdantur, tamen in Scripturis sacris specialiter ei hominum cura attribuitur, secundum illud Psal. viii. 6. *Quid est homo, quod memor es ejus, aut filius hominis, quia reputas eum?* & I. Cor. ix. 9. *Numquid Deo cura est de bobus?* Quæ quidem ideo dicuntur, quia de humanis actibus Deus curam habet, non solum prout ad speciem pertinent, sed etiam secundum quod sunt actus personales.

CAPUT CXIV.

Quod divinitus hominibus leges dantur.

EX hoc autem apparet quod necessarium fuit homini divinitus legem dari.

1. Sicut enim actus irrationalium creaturarum diriguntur à Deo, ea ratione qua ad speciem pertinent; ita actus hominum diriguntur à Deo, secundum quod ad individuum pertinent, ut ostensum est. Sed actus creaturarum irrationalium, prout ad speciem pertinent, diriguntur à Deo quadam naturali inclinatione, quæ naturam speciei consequitur. Ergo supra hoc dandum est aliquid hominibus quo in suis personalibus actibus dirigantur: & hoc dicimus legem.

2. Adhuc. Rationalis creatura, ut dictum est, sic divinæ providentiæ subditur quod etiam similitudinem quadam divinæ providentiæ participat, inquantum se in suis actibus, & alia gubernare potest. Id autem quo aliquorum actus gubernantur, dicitur lex. Conveniens igitur fuit à Deo hominibus legem dari.

3. Item. Cum lex nihil aliud sit quam quædam ratio, & regula operandi; illis solum convenit dari legem qui sui operis rationem cognoscunt. Hoc autem convenit solum rationali creaturæ. Soli igitur rationali creaturæ fuit conveniens dari legem.

4. Præterea. Illis danda est lex in quibus est agere, & non agere. Hoc autem convenit soli rationali creaturæ. Sola igitur rationalis creatura est susceptiva legis.

5. Amplius. Cum lex nihil aliud sit quam ratio operis; cujuslibet autem operis ratio à fine sumatur; ab eo unusquisque legis capax suscipit legem à quo ad finem perducitur, sicut inferior artifex ab architectore, & miles à duce exercitus. Sed creatura rationalis finem suum ultimum in Deo consequitur, ut ex superioribus patet. Fuit igitur conveniens à Deo legem hominibus dari.

Hinc est quod dicitur Hieremiæ xxxi. 33. *Dabo legem meam in visceribus eorum: & Osee viii. 12. Scribam eis multiplices leges meas.*

CAPUT CXV.

Quod lex divina principaliter ordinat hominem in Deum.

EX hoc autem sumi potest, ad quid lex divinitus data principaliter tendat.

1. Manifestum est enim quod unusquisque legislator ad suum finem principaliter per leges homines dirigere intendit; sicut dux exercitus ad victoriam, & rector civitatis ad pacem. Finis autem quem Deus intendit, est ipsemet Deus. Lex igitur divina hominem principaliter in Deum ordinare intendit.

2. Adhuc. Lex, sicut dictum est, est quædam ratio divinæ providentiæ gubernantis, rationali creaturæ proposita. Sed gubernatio providentis Dei singulari ad proprios fines ducit. Per legem igitur divinitus datam homo ad suum finem præcipue ordinatur. Finis autem humanæ creaturæ est adherere Deo: in hoc enim felicitas ejus consistit, ut sup. cap. xxxv. ostensum est. Ad hoc igitur principaliter lex divina hominem dirigit, ut Deo adhæreat.

3. Amplius. Intentio cujuslibet legislatoris est eos quibus legem dat, facere bonos: unde præcepta legis debent esse de actibus virtutum. Illi igitur actus à lege divina præcipue intenduntur qui sunt optimi. Sed inter omnes humanos actus illi sunt optimi quibus homo adhæret Deo, utpote fini propinquiores. Ergo ad hos actus præcipue lex divina ordinat homines.

4. Item. Illud præcipuum debet esse in lege ex quo lex efficaciam habet. Sed lex divinitus data ex hoc apud homines efficaciam habet quod homo subditur Deo: non enim aliquis alicujus Regis lege arcatur qui ei subditus non est. Hoc igitur præcipuum in divina lege esse debet ut mens humana Deo adhæreat.

Hinc est quod dicitur Deuteronom. x. 12. *Et nunc, Israel, quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus, & diligas eum, ac servias Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua?*

CAPUT CXVI.

Quod finis legis divina est dilectio Dei.

Quia vero intentio divinæ legis ad hoc principaliter est ut homo Deo adhæreat; homo autem potissime adhæret Deo per amorem: necesse est quod intentio divinæ legis principaliter ordinetur ad amandum.

1. Quod autem per amorem homo maxime Deo adhæreat, manifestum est. Duo enim sunt in homine quibus Deo potest adhære, intellectus scilicet, & voluntas: nam secundum inferiores animæ partes Deo adhære non potest, sed inferioribus rebus. Adhæsiō autem quæ est per intellectum, completionem recipit per eam quæ est voluntatis: quia per voluntatem homo quodammodo quiescit in eo quod intellectus apprehendit; voluntas autem adhæret alicui rei vel propter amorem, vel propter timorem; sed differenter: nam ei quidem cui inhæret propter timorem, inhæret propter aliud, ut scilicet evitet malum, quod, si non adhæreat ei, imminet; ei vero cui adhæret propter amorem, adhæret propter se ipsum. Quod autem est propter se, principaliter est eo quod est propter aliud. Adhæsiō igitur amoris ad Deum, est potissimus modus ei adhærendi. Hoc igitur est potissime intentum in divina lege.

2. Item. Finis cujuslibet legis, & præcipue divinæ est homines facere bonos. Homo autem dicitur bonus ex eo quod habet voluntatem bonam, per quam reducit in actum quicquid boni in ipso est: voluntas autem bona est eo quod vult bonum, & præcipue maximum bonum, quod est finis. Quanto igitur hujusmodi bonum magis voluntas vult, tanto magis homo est bonus. Sed magis vult homo id quod vult propter amorem quam id quod vult propter timorem tantum: nam quod vult propter timorem tantum, dicitur mixtum involuntario, sicut aliquis vult in mari projectionem mercium propter timo-

morem. Ergo amor summi boni, scilicet Dei, maxime facit bonos, & est maxime intentum in divina lege.

3. Præterea. Bonitas hominis est per virtutem: virtus enim est quæ bonum facit habentem: unde & lex intendit homines facere virtuosos, & præcepta legis sunt de actibus virtutum. Sed de conditione virtutis est ut virtuosus, & firmiter, & delectabiliter operetur. Hoc autem facit maxime amor: nam ex amore aliquid firmiter, & delectabiliter facimus. Amor igitur boni est ultimum intentum in lege divina.

4. Adhuc. Legislatores imperio legis editæ movent eos quibus lex datur. In omnibus autem quæ moventur ab aliquo primo movente, tanto aliquid perfectius movetur, quanto magis participat de motione primi moventis, & de similitudine ipsius. Deus autem, qui est legis divinæ dator, omnia facit propter suum amorem. Qui igitur hoc modo tendit in ipsum, scilicet amando, perfectissime movetur in ipsum. Omne autem agens intendit perfectionem in eo quod agit. Hic igitur est finis (1) totius legislatoris ut homo Deum amet.

Hinc est quod dicitur I. ad Timoth. i. 5. *Finis præcepti charitas est: & Matthæi xxi. dicitur, quod primum, & maximum mandatum in lege est: Diliges Dominum Deum tuum.* Inde est quod lex nova, tamquam perfectior, dicitur lex amoris; lex autem veteris, tamquam imperfectior, dicitur lex timoris.

CAPUT CXVII.

Quod divina lege ordinatur ad dilectionem proximi.

EX hoc autem sequitur quod divina lex dilectionem proximi intendat.

1. Oportet enim unionem esse affectus inter eos quibus est unus finis communis. Communicant autem homines in uno ultimo fine beatitudinis, ad quem divinitus ordinantur. Oportet igitur quod uniantur homines ad invicem mutua dilectione.

2. Adhuc. Quicumque diligit aliquem, consequens est ut etiam diligat dilectos ab eo, & eos qui conjuncti sunt ei. Homines autem dilecti sunt à Deo, quibus sui ipsius fruitionem quasi ultimum finem prædisposuit. Oportet igitur ut sicut aliquis fit dilector Dei, ita etiam fiat dilector proximi.

3. Amplius. Cum homo sit naturaliter animal sociale, indiget ab aliis hominibus adjuvari, ad consequendum proprium finem: quod convenientissime fit dilectione mutua inter homines existente. Ex lege igitur Dei, quæ homines in ultimum finem dirigit, præcipitur in nobis mutua dilectio.

4. Item. Ad hoc quod homo divinis vacet, indiget tranquillitate, & pace. Ea vero quæ pacem perturbare possunt, præcipue per dilectionem mutua tolluntur. Cum igitur lex divina ad hoc ordinet homines ut divinis vacent, necessarium est quod ex lege divina in hominibus mutua dilectio procedat.

5. Præterea. Lex divina profertur homini in auxilium legis naturalis. Est autem omnibus hominibus naturale ut se invicem diligant; cujus signum est quod quodam naturali instinctu homo cuilibet homini etiam ignoto subvenit in necessitate, puta revocando ab errore viæ, erigendo à casu, & aliis hujusmodi, ac si omnis homo omni homini esset fa-

(1) *Lucanus legendum putat totus. Ferrariensis habet in commentario: Ergo intentio totius Legislatoris. Vi-*

miliaris, & amicus. Igitur ex divina lege mutua dilectio hominibus præcipitur.

Hinc est quod dicitur Joannis xv. 12. *Hoc est præceptum meum ut diligatis invicem: & I. Joann. iv. 21. Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum: & Matthæi xxi. 39. dicitur, quod secundum mandatum est: Diliges proximum tuum sicut te ipsum.*

CAPUT CXVIII.

Quod per divinam legem homines ad rectam fidem obligantur.

EX hoc autem apparet quod per divinam legem homines ad rectam fidem obligantur.

1. Sicut enim amarionis corporalis principium est visio, quæ est per oculum corporalem, ita etiam dilectionis spiritualis initium esse oportet visionem intelligibilem diligibilis spiritualis. Visio autem illius intelligibilis spiritualis, quod est Deus, in præsentem haberi non potest à nobis nisi per fidem, eo quod naturalem rationem excedit; & præcipue secundum quod in ejus fruitione nostra beatitudo consistit. Igitur ex lege divina in fidem rectam inducimur.

2. Item. Lex divina ad hoc ordinat hominem ut sit totaliter subditus Deo. Sed sicut homo subditur Deo amando quantum ad voluntatem, ita subditur Deo credendo quantum ad intellectum; non autem credendo aliquid falsum, quia à Deo, qui est veritas, nullum falsum homini proponi potest: unde qui credit aliquid falsum, non credit Deo. Ex lege igitur divina ordinantur homines ad fidem rectam.

3. Adhuc. Quicumque errat circa aliquid quod est de essentia rei, non cognoscit illam rem; sicut si aliquis apprehenderet animal irrationale, æstimans hoc esse hominem, non cognosceret hominem; sed quis autem esset, si erraret circa aliquid accidentium ejus. Sed in compositis qui errat circa aliquid principiorum essentialium, etsi non cognoscat rem simpliciter, tamen cognoscit eam secundum quid; sicut qui existimat hominem esse animal irrationale, cognoscit eum secundum genus suum: in simplicibus autem hoc non potest accidere, sed quilibet error totaliter excludit cognitionem rei. Deus autem est maxime simplex. Ergo quicumque errat circa Deum, non cognoscit Deum; sicut qui credit Deum esse corpus, nullo modo cognoscit Deum, sed apprehendit aliquid aliud loco Dei. Secundum autem quod aliquid cognoscitur, secundum hoc amatur, & desideratur. Qui ergo errat circa Deum, nec amare potest Deum, nec desiderare ipsum ut finem. Cum igitur lex divina ad hoc tendat ut homines ament, & desiderent Deum, oportet quod lege divina homines obligentur ad rectam fidem habendam de Deo.

4. Amplius. Falsa opinio ita se habet in intelligibilibus sicut vitium virtuti oppositum in moralibus: nam bonum intellectus est verum. Sed ad legem divinam pertinet vitia prohibere. Ergo ad eam etiam pertinet falsas opiniones de Deo, & de his quæ sunt Dei excludere.

Hinc est quod dicitur Hebr. xi. 6. *Sine fide impossibile est placere Deo: & Deuter. vi. 4. In tequam alia præcepta legis ponantur, præstituitur recta fides de Deo, cum dicitur: Audi Israel: Dominus Deus tuus unus est.*

Per

(1) *Lucanus legendum putat totus. Ferrariensis habet in commentario: Ergo intentio totius Legislatoris. Vi-*

Per hoc autem excluditur error quorundam dicentium, quod nihil refert ad salutem hominis cum quacumque fide serviat Deo.

CAPUT CXIX.

Quod per sensibilia quaedam mens nostra dirigitur in Deum.

Quia vero connaturale est homini ut per sensus cognitionem accipiat, & difficillimum est sensibilia transcendere; provisum est divinitus homini ut etiam in sensibilibus rebus divinarum ei commemoratio fieret; ut per hoc hominis intentio magis revocaretur ad divina: (1) ille etiam cuius mens non est valida ad divina in se ipsis contemplanda; & propter hoc instituta sunt sensibilia sacrificia, quae homo Deo offert, non propter hoc quod Deus eis indigeat, sed ut repraesentetur homini quod se ipsum, & omnia sua debet referre in ipsum sicut in finem, & sicut in creatorem, & gubernatorem, & dominum universorum. Adhibentur etiam homini quaedam sanctificationes per quasdam res sensibiles, quibus homo lavatur, aut ungitur, aut pascitur, aut potatur cum sensibilibus verborum prolatione; ut homini repraesentetur per sensibilia, intelligibilium donorum processum in ipso ab extrinseco fieri à Deo: cuius nomen sensibilibus vocibus exprimitur. Exercentur etiam ab hominibus quaedam sensibilia opera, non quibus Deum excitent, sed quibus se ipsos provocent in divina, sicut prostrationes, genuflexiones, vocales clamores, & cantus: quae non fiunt quasi Deus his indigeat, qui omnia novit, & cuius voluntas est immutabilis: & affectum mentis, & etiam motum corporis non propter se acceptat; sed propter nos facimus, ut per haec sensibilia opera intentio nostra dirigatur in Deum, & affectio accendatur: simul etiam per hoc Deum profiteamur animae, & corporis auctorem, cui & spiritualia, & corporalia obsequia exhibemus.

Propter hoc non est mirum, si haeretici qui corporis nostri Deum esse auctorem negant, huiusmodi corporalia obsequia Deo fieri reprehendunt. In quo etiam apparet quod se homines esse non meminerunt, dum sensibilibus sibi repraesentationem necessariam non iudicant ad interiorem cognitionem, & affectionem. Nam experimento apparet quod per corporales actus anima excitatur ad aliquam cognitionem, vel affectionem. Unde manifestum est convenienter etiam corporalibus quibusdam nos uti ad mentis nostrae elevationem in Deum. In his autem corporalibus Deo exhibendis, cultus Dei consistere dicitur. Illa enim dicimur colere quibus per nostra opera studium adhibemus. Circa Deum autem adhibemus studium nostro actu, non quidem ut proficiamus ei, sicut cum alias res nostris operibus colere dicimur; sed quia per huiusmodi actus proficimus in Deum. Et quia per interiores actus directe in Deum tendimus, ideo interioribus actibus proprie Deum colimus: sed tamen & exteriores actus ad cultum Dei pertinent, in quantum per huiusmodi actus mens nostra elevatur in Deum, ut dictum est.

Hinc est quod Dei cultus religio nominatur: quia huiusmodi actibus quodammodo homo se ligat, ut ab eo non evagetur: & quia etiam quodam naturali instinctu se obligatum sentit Deo, ut suo modo reverentiam ei impendat, à quo est sui esse, & omnis boni principium. Hinc est etiam quod religio nomen

(1) An redundant voces ille etiam?

accepit pietatis: nam pietas est per quam honorem debitum parentibus impendimus: unde convenienter quod Deo parenti omnium honor exhibetur, pietatis esse videtur: propter quod qui his quae ad divinum cultum pertinent, adversantur, impii dicuntur. Quia vero Deus non solum est nostri esse causa, & principium, sed totum nostrum esse in potestate ipsius est; & totum quod in nobis est, ipsi debemus, ac per hoc quod vere Dominus noster est, id quod in honorem Dei exhibemus, servitium dicitur. Est autem Deus Dominus non per accidens, sicut omnis homo, sed per naturam: ideo aliter debetur servitium Deo, & aliter homini, cui per accidens subdimur, & qui habet aliquod particulare in rebus dominium, & id à Deo derivatur: unde servitium quod debetur Deo, specialiter apud Graecos *latría* vocatur.

CAPUT CXX.

Quod latría cultus soli Deo est exhibendus.

Fuerunt autem aliqui qui latría cultum non solum primo rerum principio exhibendum existimaverunt, sed omnibus etiam creaturis quae supra homines sunt. Unde quidam licet opinarentur Deum esse unum primum, & universale rerum principium, latría tamen exhibendam aestimaverunt primo quidem post summum Deum substantiis intellectualibus caelestibus, quas deos etiam vocabant, sive essent substantiae omnino à corporibus separatae, sive essent animae orbium, aut stellarum. Secundo etiam quibusdam substantiis intellectualibus, quas unitas esse credebant corporibus aereis, quos daemones esse dicebant: & tamen quia supra homines eos esse credebant, sicut corpus aereum est supra terrestre; huiusmodi etiam substantias colendas divino cultu ab hominibus ponebant, & in comparatione ad homines deos illos esse dicebant, quasi medios inter homines & deos. Et quia animas honorum per hoc quod à corpore separantur, in statum altiore quam sit status praesentis vitae, transire credebant, etiam animabus mortuorum, quas heroas, aut manes vocabant, divinum cultum exhibendum esse opinabantur. Quidam vero Deum esse animam mundi aestimantes, crediderunt quod toti mundo, & singulis eius partibus esset cultus Divinitatis exhibendus; non tamen propter corpus, sed propter animam, quam Deum esse dicebant; sicut & homini sapienti honor exhibetur, non propter corpus, sed propter animam. Quidam vero etiam ea quae infra hominem sunt secundum naturam, homini tamen colenda esse dicebant divino cultu, in quantum in eis participatur aliquid virtutis superioris naturae: & cum quasdam imagines per homines factas sortiri crederent aliquam virtutem supernaturalem, vel ex influentia caelestium corporum, vel ex praesentia aliquorum spirituum; dicebant his imaginibus divinum cultum esse exhibendum, quas etiam imagines deos vocabant, propter quod & Idololatráe sunt dicti, quia latría cultum idolis, id est imaginibus, impendebant.

1. Est autem irrationabile ponentibus unum tantum principium separatam, cultum divinum alteri exhibere. Cultum enim Deo exhibemus, ut dictum est cap. praec. non quia ipse hoc indigeat, sed ut in nobis firmetur etiam per sensibilia opinio vera de Deo. Opinio autem de hoc quod Deus sit unus supra omnia exaltatus, per sensibilia firmari non potest

test in nobis, nisi per hoc quod ei aliquid separatam exhibemus, quod dicimus cultum divinum. Patet ergo quod vera opinio de uno principio debilitatur, si cultus divinus pluribus exhibeatur.

2. Praeterea. Sicut dictum est supra, ibid. huiusmodi cultus exterior homini necessarius est ad hoc quod anima hominis exciteatur in specialem reverentiam Dei. Ad hoc autem quod animus hominis ad aliquid moveatur, multum operatur consuetudo, nam ad consueta facilius movetur. Habet autem hoc humana consuetudo quod honor qui exhibetur ei qui summum locum in republica tenet, puta Regi, vel Imperatori, nulli alii exhibetur. Est igitur animus huiusmodi exercitandus ad hoc quod aestimet esse unum summum rerum principium, per hoc quod exhibetur quod nulli alteri exhibetur: & hoc dicimus latría cultum.

3. Item. Si cultus latría alicui deberetur, quia est superior, & non quia summus; cum hominum unus alio sit superior, & etiam Angelorum, sequeretur quod unus homo exhibere latría alteri deberet, & Angelus Angelo; & cum ille inter homines qui superior est quantum ad unum, sit inferior quantum ad aliud, videretur quod mutuo sibi homines latría exhibere deberent: quod est inconveniens.

4. Adhuc. Secundum hominum consuetudinem pro speciali beneficio specialis retributio debetur. Est autem quoddam speciale beneficium quod homo à Deo summo percipit, scilicet creationis suae: ostensum est enim in II. Lib. cap. xxi. quod solus Deus creator est. Debet ergo homo aliquid speciale Deo reddere in recognitionem beneficii specialis: & hoc est latría cultus.

5. Amplius. Latría servitium dicitur. Servitium autem domino debetur. Dominus autem propter & vere est qui aliis praeccepta operandi dispensat, & à nullo regulam operandi sumit: qui enim exequitur quod à superiori fuerit dispositum, magis est minister quam Dominus. Deus autem, qui est summum rerum principium, per suam providentiam omnia ad debitas actiones disponit, ut supra cap. lxxv. ostensum est: unde & in sacra Scriptura & Angeli, & superiora corpora ministrare dicuntur & Deo, cuius ordinationem exequuntur, & nobis, in quorum utilitatem actiones eorum proveniunt. Non est igitur cultus latría, qui summo debetur Domino, exhibendus nisi summo rerum principio.

6. Item. Inter alia quae ad latría pertinent, singulare videtur esse sacrificium: nam genuflexiones, prostrationes, & alia huiusmodi honoris indicia etiam hominibus exhiberi possunt, licet alia intentione quam Deo. Sacrificium autem nullus offerendum censuit alicui, nisi quia eum Deum aestimavit, aut aestimare se finxit. Exterior autem sacrificium repraesentativum est interioris veri sacrificii, secundum quod mens humana se ipsam Deo offert. Offert autem se mens nostra Deo, scilicet quasi suae creationis principio; quasi suae operationis auctori, quasi suae beatitudinis fini: quae quidem conveniunt soli summo rerum principio. Ostensum est autem supra c. lxxvii.

II. Lib. quod anime rationalis causa creatrix solus Deus summus est: ipse enim solus hominis voluntatem potest inclinare ad quodcumque voluerit, ut supra cap. lxxxix. & lxxi. ostensum est. Patet etiam ex superioribus quod in eius solius fruitione, ultima hominis consistit felicitas. Soli igitur summo Deo homo sacrificium, & latría cultum offerre debet, non autem substantiis quibuscumque spiritualibus.

1. Licet autem positio quae ponit, Deum sum-

um non esse aliud quam animam mundi, magis à veritate recedat, ut supra ostensum est; illa vero quae ponit, Deum separatam esse, & ab ipso existere omnes alias intellectuales substantias, sive separatas sive corpori conjunctas, sit vera: haec tamen positio rationabilius movetur ad exhibendum latría cultum diversis. Exhibendo enim latría cultum diversis rebus, videntur uni summi Deo latría exhibere, ad quem secundum eorum positionem diversae partes mundi comparantur sicut ad animam hominis diversae corporis membra. Sed etiam ei ratio obviat. Dicunt enim mundo non esse exhibendum latría cultum ratione corporis, sed ratione animae, quam Deum esse dicunt. Licet autem corpus mundi divisibile sit in partes diversas; anima tamen indivisibilis est. Non est igitur Divinitatis cultus diversis rebus exhibendus, sed uni tantum.

2. Adhuc. Si mundus ponitur animam habere quae totum animet, & omnes partes ipsius, non potest hoc intelligi de anima nutritiva, vel sensitiva, quia harum partium animae operationes non competunt omnibus partibus universi. Dato etiam quod mundus haberet animam sensitivam, vel nutritivam, non propter huiusmodi animas deberetur ei latría cultus, sicut nec brutis animalibus, nec plantis. Relinquitur ergo quod hoc quod dicunt, Deum, cui debetur latría, esse animam mundi, intelligatur de anima intellectuali: quae quidem anima non est perfectio determinatarum partium corporis, sed aliquo modo respicit totum: quod etiam in nostra anima, quae est ignobilior, patet. Non enim intellectus habet aliquod organum corporale, ut probatur in III. de Anima text. com. vi. Non igitur exhibendus esset cultus Divinitatis diversis partibus mundi, sed toti mundo, propter animam eius, secundum eorum rationem.

3. Amplius. Si secundum eorum positionem una tantum sit anima quae totum mundum animat, & partes omnes ipsius; mundus autem non dicitur Deus nisi propter animam: erit ergo unus tantum Deus, & sic cultus Divinitatis non debetur nisi tantum uni. Si vero sit una anima totius, & diversae partes iterum habeant diversas animas; oportet eos dicere, quod animae partium sub anima totius ordinentur: eadem enim est proportio perfectionum, & perfectibilium. Existentibus autem pluribus substantiis intellectualibus ordinatis, illi tantum debetur latría cultus quae summum locum in eis tenet, ut ostensum est contra aliam positionem. Non erit igitur exhibendus latría cultus partibus mundi, sed solum toti.

4. Praeterea. Manifestum est quasdam partes mundi non habere animam propriam. Eis igitur non erit exhibendus latría cultus; & tamen ipsi colebant animas, & mundi elementa, scilicet terram, aquam, ignem, & alia huiusmodi inanimata corpora.

5. Item. Manifestum est quod superius non debet inferiori latría cultum. Homo autem superior est ordine naturae ad minus omnibus inferioribus corporibus, quanto perfectiorem habet formam. Non igitur ab homine esset exhibendus latría cultus inferioribus corporibus, si propter proprias eorum animas eis cultus deberetur. Eadem etiam inconvenientia sequi necesse est, si quis dicat, quod singulae partes mundi habeant proprias animas, non autem totum habet aliquam animam communem. Oportebit enim quod suprema pars mundi habeat animam nobilioram, cui soli secundum praemissa debetur latría cultus.

His autem positionibus irrationabilior est illa quae